

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОБРАЗІВ АМЕРИКАНСЬКИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ШКІЛ У ПОГЛЯДАХ П. В. КОПНІНА

Статтю присвячено інтерпретаціям американських шкіл, які існували в радянській філософії, особливо у поглядах засновника київської школи філософії П. В. Копніна. Актуальність дослідження зумовлено існуючими оптиками сприйняття американських філософських шкіл в радянській традиції – зокрема, сучасні уявлення про історію американської філософії багато в чому ґрунтуються на цих уявленнях. Видатні радянські філософи київської школи власними дослідженнями та особливостями сприйняття напрацьовували парадигмальне бачення історико-філософського контексту існування американської філософії. Звертаючи увагу на певні особливості та аспекти окремих історико-філософських явищ й здійснюючи суб'єктивну інтерпретацію, П. В. Копнін формував власне розуміння їхньої сутності, напрацьовуючи подальші орієнтири для майбутніх філософських розвідок. Дослідження результатів цих інтерпретацій дає змогу з одного боку краще зрозуміти бачення радянською філософією історії американської філософії, з іншого – крізь призму цього розуміння та з можливістю його подолання, під іншим кутом дослідити американські філософські школи та здійснити власну інтерпретацію цих образів.

Ключові слова: П. В. Копнін, історія філософії, радянська філософія, американські філософські школи.

Вступ

Дослідник логіки та методології наукового пізнання, видатний радянський філософ Павло Васильович Копнін (1922–1971) традиційно вважається засновником київської філософської школи. Його дисертація "Форми мислення та їх роль у пізнанні" (1955) було присвячено теорії пізнання, де він запропонував розгалужену типологію форм мислення та проаналізував логіко-методологічні основи сучасної науки.

З 1956 по 1958 рр. П. В. Копнін працював завідувачем кафедри філософії АН СРСР та завідувачем сектору діалектичного матеріалізму Інституту філософії АН СРСР. Його інтерес до спроб діалектико-матеріалістичного узагальнення окремих сфер конкретно-методологічних знань посилювався у київський період. У 1958 філософ переїхав до Києва, де спершу очолював кафедру філософії у Київському політехнічному інституті, а потім кафедру діалектичного та історичного матеріалізму у Київському державному університеті. У 1960-их очолював Інститут філософії АН України та Інститут філософії АН СРСР. Унікальною особливістю П. В. Копніна полягає у тому, що де б він не працював, він лишав по собі учнів, наукові напрями та унікальні школи. Він вважав, що сучасна йому наука чітко розуміє, що нескінченний світ як ціле, з одного боку, не охоплюється жодною системою поглядів, а з іншого боку, будь-яка наука так чи інакше розглядає світ загалом. Він вважав, що спроби відтворити у наукових поняттях світ у цілому є завданням наукового знання, у той час як спроби відтворити світ як системи поглядів на світ є завданням світогляду. Світогляд постає методом, теорією пізнання та практичної дії. Йому належить особлива роль – надати знання про найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства або людського мислення. Тому, виходячи зі світоглядних орієнтирів, можливе дослідження та інтерпретація історико-філософських явищ, зокрема філософських шкіл окремих країн. "Систематизація людських знань у певний історичний період їхнього розвитку має, по-перше, методологічне значення; по-друге, таке підбиття підсумків служить поштовхом для подальшого розвитку науки" (Копнін, 1974: 30).

Джерела

Бібліографію філософа представлено значною кількістю унікальних праць, більшість з яких стала класикою філософської думки. Спектр наукових інтересів мислителя був досить широким: від проблем діалектичного матеріалізму до історії логіки, від діалектичної логіки та гносеології до логіко-методологічних засад сучасної науки. Актуальною рисою його вчення став міждисциплінарний характер знання.

Більшість його видатних праць дуло опубліковано в Києві. Саме в київський період виходять друком "Діалектика як логіка" (1961), "Гіпотеза і пізнання дійсності" (1962), "Ідея як форма мислення" (1963), "Гносеологічні основи науки" (1964), "Теорія пізнання та кібернетика" (1964), "Вступ до марксистської гносеології" (1966), "Логічні основи науки" (1968). Разом з видатним українським філософом Мирославом Володимировичем Поповичем (1930-2018) опублікував працю "Логіка наукового дослідження" (1965) (Арістова, 2021).

Особливу увагу приділено дослідженню праці "Сучасна буржуазна філософія" (1966), яку було написано під час київського періоду та надруковано "Видавництвом політичної літератури України". Це дослідження містить результати історико-філософської розвідки П. В. Копніна та Володимира Власовича Мшвенієрадзе (1926–1990). В тексті автори намагаються дати відповіді на питання про сутність буржуазної філософії Сполучених Штатів Америки. Їх цікавлять зміни, які відбулися в американській філософії, які нові теоретичні конструкції пропонує вона, та що може запропонувати у відповідь філософським та соціологічним ідеям марксизму-ленінізму. Критичний аналіз буржуазних теорій автори здійснюють не лише на основі аналізу текстів але й за допомогою власного досвіду спостереження за життям США, який вони здобули перебуваючи в Америці з грудня 1964 по січень 1965 років.

Методологія

Ключовим методологічним підходом є історико-філософська реконструкція разом із зверненням до нарративного аналізу, який дає змогу зрозуміти особливості і зміст особистих інтерпретацій та світоглядних орієнтирів. Особливістю статті є застосування не лише

загальнонаукових, традиційних філософських та історико-філософських методів, а й міждисциплінарна модифікація методів та підходів філософських, політичних, історичних наук тощо. Важливу роль відіграє аналіз базових наративів дослідника, а також дослідження рецепцій в історії філософії. Звернення до дослідження буржуазної філософії США, не зважаючи на акцент на буржуазному характері, звертає дослідницький інтерес до національної філософії Америки. Як стверджують професори С. В. Руденко та С. Л. Йосипенко: "У сфері дослідження національної філософії такі підходи, з одного боку, перетворюються на заперечення існування національних філософських традицій та спробу побачити лише розвиток елементів "універсальної" філософії... З іншого боку, такі підходи прагнуть перетворити національну філософську традицію на замкнуту систему, що має ряд виключно оригінальних і тому ні з чим не порівнянних ознак" (Rudenko & Yosypenko, 2018: 121). Таким чином надається пояснення щодо узагальнення різних галузей американської філософії поняттям буржуазної філософії.

Результати

Книга П. В. Копніна та В. В. Мшвенієрадзе "Сучасна буржуазна філософія" (1966) не є звітом радянських філософів про подорож Америкою. Вона є критичним дослідженням тогочасної американської філософської думки, що спирається на досвід особистих дискусій з американськими філософами. 1960-ті були непростим періодом у радянсько-американських стосунках. Зовнішня політика СРСР була вкрай динамічною. Так у 1959 році відбувся перший візит радянського лідера Микити Сергійовича Хрущова (1894–1971) до США, а у 1961 році у Відні відбулася зустріч першого секретаря ЦК КПРС з американським президентом. Важливий нюанс цих зустрічей полягає у тому, що для демонстрації політики та культури Радянського союзу до складу делегації долучалися дипломати, актори, письменники, а згодом і філософи. Завдання, яке було продиктоване тогочасними реаліями, полягало у розвитку американістики. Ця сукупність наукових дисциплін мала представити США та Канаду як унікальні комплексні явища. У СРСР американістика називалася "радянською американістикою". Вона досліджувала зовнішню та внутрішню політику США, історію, право, економіку, географію, літературу, філософію тощо. Розвиток цієї дисципліни був зумовлений протистоянням за часів "холодної війни", оскільки поставала необхідність всебічного вивчення ймовірного противника. В різні періоди робилися різні акценти. Так наприклад, у 1960-их такий акцент було зроблено на гендерній та расовій дискримінації. Розуміння США, що формувалося в межах американістики, завжди знаходилося під впливом політичного та ідеологічного контексту. Це розуміння передбачало певне бачення минуло та сучасного задля обґрунтування переваги над Америкою. Інакше кажучи, метою гуманітаристики було не розкриття специфік, а формування наративів, образу "іншого" (Kurilla & Zhuravleva, 2016). Як відповідь на масштабний суспільно-політичний запит, радянська американістика остаточно сформувалася як самостійна дисципліна на початку 1970-их.

Ще у 1940-их роках, одразу по завершенню Другої світової війни, стосунки між СРСР та США погіршилися. Ознаки "охолодження" стали помітними одразу в гуманітарній сфері, що відповідала за світоглядні орієнтири. У публічних лекціях з американістики змінилися пропагандистські акценти, і недавні союзники постали в ін-

шому світлі. У 1947 році академік Георгій Федорович Александров (1908–1961) зачитав пропагандистську лекцію з агресивною риторикою щодо американських філософів. Відомого американського філософа прагматиста Джона Дьюї (1859–1952) було названо брехуном та маніпулятором: "Перш ніж розглянути подальші міркування Дьюї, необхідно сказати, що він виступає тут нахабним брехуном. Де побачив американський філософ, який виживає з розуму, небажання народних мас скористатися демократичними свободами?" (Александров, 1947: 28). Це свідчить про те, що в антиамериканській пропаганді першими були задіяні суспільні та гуманітарні науки, у тому числі й філософія. Вкрай негативну оцінку отримала фундаментальна праця колективу філологів "Історія американської літератури" (1947) за американофільські настрої. Автора звільнили, а публікацію другого тому заборонили. Автором був Абель Ісакович Старцев (1909–2005), вчений американіст, експерт з американської літератури, перекладач Едгара По, Ернеста Гемінґвея. За антирадянську пропаганду він отримав 6 років таборів.

Американська філософія ніколи не була в центрі уваги радянських дослідників так, як, наприклад, німецька філософія. Але, не зважаючи на це, в СРСР перекладали та публікували праці американських філософів. У цьому поталанило американському трансценденталізму. У Радянській енциклопедії в 1957 році в 51 томі виходить друком стаття, присвячена Ральфу Волдо Емерсону. Його послідовнику Генрі Девіду Торо пощастило ще більше – його книга "Волден або життя у лісах" (1854) в перекладі Зінаїди Александрової вийшла у світ у 1962 році в циклі "Літературні пам'ятники". Філософську поезію Волта Вітмена буде перекладено у 1980-х. Ще більше поталанило американським просвітникам. У 1968 – 1969 рр. за редакцією Миколи Мойсейовича Гольдберга та зі вступною статтюю Бернарда Еммануїловича Биховського виходить двотомник "Американські просвітники" (1968–1969), де було надруковано вперше перекладені тексти американських мислителів. Публікація цієї книги виправдовувала себе особливістю періоду, коли революційний дух ще був притаманний американському суспільству. Поступово з'являються системні дослідження феномену американської філософії. Варто згадати роботи "Американський персоналізм – філософія імперіалістичної реакції" (1954), "Американський прагматизм" (1957) Юрія Костянтиновича Мельвіля, "Англо-американська буржуазна філософія епохи імперіалізму" (1964) та "Буржуазна філософія США ХХ століття" (1974) Олексія Сергійовича Богомоллова, окремі праці Дмитра Володимировича Єрмоленко, Теодора Ілліча Ойзермана, Ігоря Сергійовича Нарського та ін. Характеристику американській філософії дає П. В. Копнін. Він зазначає: "Сучасна буржуазна американська філософія дуже неоднорідна. Можна виокремити в ній ряд дуже різних напрямків: персоналізм, прагматизм, семантичну філософію та ін. Але всіх їх об'єднує спільне ставлення до марксизму-ленінізму та комуністичного суспільства. Всі їх представники належать до однієї філософської партії – антимарксистської та антикомуністичної" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 4).

В своїх поглядах П. В. Копнін та В. В. Мшвенієрадзе спробували знайти єдиний методологічний принцип, який можна було би застосувати для дослідження дуже розгалуженого древа філософських наук. Цим принципом виявилася очевидно бінарна опозиція комуністичного та антикомуністичного, яка і уможливила, з одного

боку, формальний поділ шкіл, а з іншого, сприяла їхньому групуванню. Дослідники зосредили свою увагу на вивченні рис ставлення філософських шкіл американської філософії до марксизму та комунізму. Здійснення систематичного історико-філософського дослідження шкіл американської філософії вкрай непросте завдання. Так, наприклад, дослідниця Ніна Сергіївна Юліна в своїй монографії "Філософська думка в США. XX століття" (2010) пропонує читачеві огляд лише основних на її погляд представників сучасної американської філософської думки: "Представлена читачеві книга є розповіддю про філософське життя в США в XX столітті, її динаміку та інтелектуальні зрушення і про людей, які зробили внесок у її зміст. Не претендуючи на систематичну презентацію різноманіття її проявів, ми позначили деякі значні віхи та концепції видатних мислителів, якими читач певною мірою може судити про її загальну картину" (Юліна, 2010: 7). У свою чергу, П. В. Копнін та В. В. Мшвенієрадзе прагнули виокремити в філософії США типи, характерні та спільні риси. Спільними виявилися, на думку радянських філософів, теорії побудови суспільства, які використовуються американськими мислителями для боротьби капіталістів з комуністичними ідеями. Втім, автори, як і більшість дослідників американської філософії, зізнаються у необхідності звуження предмету дослідження через його безмежні обсяги: "Ми не плануємо знайомити читача з усіма основними напрямками буржуазної філософії та соціології США. Вони досить широко висвітлені в нашій літературі..." (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 4). Метою дослідження американської філософії є необхідність визначення методів боротьби з нею, як з буржуазною та антикомуністичною: "Нарешті, розуміння тенденцій в сучасній буржуазній філософії має значення і для позитивної розробки проблем марксистсько-ленінської філософії" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 25).

Радянські філософи П. В. Копнін та В. В. Мшвенієрадзе переконані, що основною рисою всіх буржуазних американських філософських шкіл є принцип антимарксизму. Але проростає він, на думку авторів, з неправильного розуміння його принципів. Американська філософія, на думку радянських вчених, продовжує захищати ідеалізм в різних формах, але при цьому не зазнала змін з XIX ст. Втім, таке твердження позбавляє будь-якого сенсу подальше дослідження, тому автори вимушені погодитися з наявністю ефемерних змін: "Таким чином, можна сказати, по-перше, що буржуазна філософія залишилася такою ж, якою була сто років тому, і, по-друге, що вона зазнала серйозних змін, стала зовсім не схожою на колишню. Здається, що тільки одна з цих думок має бути істинною. Але насправді жодна з них сама по собі не дає повної істини. У єдності вони характеризують тенденцію руху буржуазної філософської думки: залишатися сутнісно на колишніх позиціях, змінюючи лише форму, зовнішню оболонку" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 5). В цьому твердженні проявляється суть діалектичного мислення, яке було ключовим для радянської філософії, "протиставлення діалектичного підходу догматичному та ревізійському" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 5). Цими словами автори посиляються на важливий документ – "Декларацію наради представників комуністичних та робітничих партій соціалістичних країн, 14-16 листопада 1957 р.". У "Декларації" зазначено, що основним змістом епохи є перехід від капіталізму до соціалізму, а на сучасному етапі важли-

вого значення набуває посилення боротьби проти опортуністичних течій у робочому та комуністичному русі, подолання ревізійнізму та догматизму. Важливість філософського методу діалектики задокументовано в тексті: "Якщо марксистська політична партія при розгляді питань виходить не з діалектики та матеріалізму, то це призведе до виникнення однобічності та суб'єктивізму, до закріплення думки, до відриву від практики та до втрати здатності давати відповідний аналіз речей та явищ, до ревізійністських чи догматичних помилок у політиці" (Документи наради представників комуністичних та робітничих партій, що відбулися в Москві в листопаді 1957 року). На думку П. В. Копніна та В. В. Мшвенієрадзе, позиції марксизму та його філософії в світі посилювалися в середині XX ст. Більшість буржуазних філософів визнали філософію К. Маркса та її вплив на сучасний стан філософських наук. Але, як стверджують радянські філософи, стан цей загалом є кризовим. На підтвердження своїх слів вони наводять слова американського філософа австрійського походження Ернста Брейзаха (1923-2016). "Ми не знаємо, як і коли це сталося, – журиться американський філософ Е. Брейзах. – Але несподівано високий приплив радісних очікувань залишив нас. Дух кризи прийшов як небажаний, але постійний гість. Куди б ми не озирнулися, хтось негайно обрушить на нас слово "криза"" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 26). Наведені слова радянські філософи визнають ключовою ознакою стану тогочасної американської буржуазної філософсько-соціологічної думки. Вони спостерігають кризу буржуазної суспільної думки загалом. Але слова Е. Брейзаха можна тлумачити в іншому контексті, якщо звернутися до оригінального тексту його книги "Вступ до сучасного екзистенціалізму" (1962). Він дійсно вважав, що в суспільстві панують кризові настрої, як серед прогресивних верств, так і у традиціоналістів. Але всі ці негативні настрої співіснують з позитивними. Він писав: "...всі ці діагнози починають набридати, і виникають сумніви в аналізах як чорних песимістів, так і веселих оптимістів. Це розчарування, своєю чергою, стало сильним стимулом вивчення екзистенціалізму та його пропозицій. Яким чином ідеї екзистенціалістів вписуються в наш самоаналіз – стало предметом жвавих суперечок на американській інтелектуальній сцені... Однак можна з упевненістю сказати, що найпоширенішою реакцією американців на екзистенціалізм було безумство" (Breisach, 1962: 4). Тобто автор описував не стан філософської науки, а настрої, які панували серед американців, ідеї щодо стану розвитку суспільства, культури, цивілізації. Саме тому він пропонує не акцентувати увагу на критиці песимістів, чи прогнозах оптимістів, а зрозуміти, що саме екзистенціалізм може дати людині.

Автори використовують у дослідженні ретельно підбрану літературу, яка допомагає підкреслити необхідні негативні риси стану філософських шкіл у США. В тексті зустрічаються роботи Е. Брейзаха "Вступ до сучасного екзистенціалізму" (1962), Дж. Гранта "Філософія в епоху мас" (1960), А. Каплана "Новий світ філософії" (1961), Дж. Маккуарі "Релігійна думка XX ст." (1963), В. Ледерера "Нація овець" (1961) та ін. Ще однією характерною рисою всіх американських філософських шкіл є активна апологетика капіталізму. Прагматизм, інструменталізм, неопозитивізм, екзистенціалізм, неотомізм, реалізм, школи лінгвістичного аналізу, всі вони, на думку П. В. Копніна та В. В. Мшвенієрадзе, не

є "чисто" академічними, всі вони прямо чи опосередковано дотичні до політичної сфери заради критики комунізму. Втім, жодна з цих шкіл, на переконання радянських філософів, не здатна дати відповідь на соціальні парадокси, викликані капіталізмом.

Неотомізм, на думку дослідників, має успіхи у Сполучених Штатах Америки. Це пов'язано з тим, що, на відміну від більшості філософських вчень, неотомізм є найбільш довершений у системному плані. "Неотомізм найбільш зручний, найвигідніший сучасній буржуазії для протиставлення марксистській філософії, бо розробляє не окремі філософські проблеми, а розглядає світогляд вцілому" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 34). На думку радянських дослідників, посилення релігійної пропаганди слугує боротьбі з комуністичною ідеологією, у тому числі завдяки неотомізму.

Ще однією вадливою рисою тогочасної американської філософії була спроба зробити її масовою, щоб зроста "демагогічність". Головним предметом дискусії постає проблема свободи, яка в американській філософії сягає давнини пуританських мислителів. У США велика кількість філософських течій. Це має свідчити про свободу думки, але П. В. Копнін переконаний: "Насправді все навпаки: цим фактом лише прикривається та "виправдовується" відсутність єдиної строго наукової філософської системи" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 42).

Критикують радянські філософи і популярний у США екзистенціалізм. Вони зізнаються, що ідеї Ж.-П. Сартра популярні в Америці, але запропоноване ним вирішення проблеми сутності людини є ілюзорним та абстрактним. На думку В. П. Копніна, необхідно розглядати людину не у самозануренні, а у соціальному житті суспільства. Також критикуються ідеї відомого американського філософа С. Гука (1902–1989). В тексті "Діалектичний матеріалізм та науковий метод" (Hook, 1955: 27) американський прагматист, на думку П. В. Копніна, виступає проти марксистського діалектичного методу. Радянський філософ критикує американського мислителя за невірне розуміння суті діалектичного методу: "Тут виявляється його повне нерозуміння сутності наукового методу взагалі, особливо діалектичного. Для Гука, як прагматиста, метод – лише наукова процедура, прийом маніпулювання з об'єктом, що приводить суб'єкт до успіху. Але виникає питання: на якій об'єктивній основі ґрунтується цей прийом, чи суб'єкт маніпулює з об'єктом за своєю сваволею як йому заманеться? Гук схильний до останнього розуміння сутності наукового методу, тому він дивується, як діалектика одночасно може розкривати найбільш загальні закони руху об'єктивної реальності і бути методом наукового пізнання їх" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 42). Зрештою, зізнаються радянські філософи, всі американські філософи, з якими вони мали діалог у США, дотримуються буржуазних та упереджених поглядів на природу діалектики, але деякі намагаються зрозуміти її у контексті єдності протилежностей. Це спрощене бачення суті діалектики, на думку П. В. Копніна, яке домінує серед представників різних філософських шкіл в Америці.

Висновки

Однією з головних рис образу американських філософських шкіл в поглядах П. В. Копніна та В. В. Мшвенієрадзе є безпосередньо пов'язане з негативним ставленням до комунізму заперечення соціального прогресу та соціальної еволюції. Доповнює цю рису антимарксистські настрої, які є результатом спотворення та викривлення марксистського вчення, як, наприклад, поділ К. Маркса на два умовних "К. Маркса": раннього та пізнього. Все це відбувається, на думку радянського філософа, на фоні тотальної кризи в буржуазній філософії, та високої політичної заангажованості американських філософських шкіл.

Основні риси образу американських філософських шкіл, на думку П. В. Копніна, є антикомунізм, антиматеріалізм, антимарксизм, політична заангажованість американської філософії, неспроможність розв'язання суспільних викликів, залежність американської філософії від влади. Дослідження образу американських філософських шкіл П. В. Копніна за своїм стилем є радянським дослідженням. Це означає, що воно переслідує конкретну мету, і задля цієї мети буде підібраний необхідний фактаж. Використовуючи у своїх дослідженнях цитати зарубіжних дослідників, автор відшукує необхідні слова та поєднує їх власними ідеями, формуючи таким чином певний образ. Цей метод по суті є тим самим, як і ефект Кулешова в кінематографії, коли сенс окремого кадру не так важливий, як той сенс, що виникає при поєднанні кадрів. Цей новий сенс не міститься у кадрах, але виникає над кадрами як нове явище. Таким чином і образ американських шкіл виникає як беззаперечно суб'єктивний та відповідний радянській ідеології, але для історика філософії важливим є не сам образ, який виникає, а методи та інструменти, якими він впрацьовується. Якщо П. В. Копнін досліджував буржуазну філософію з метою кращого розуміння марксистсько-ленінської філософії на контрасті, так само і сучасні українські історики філософії досліджують радянську філософію, щоб краще зрозуміти українську філософію: "Треба уважно вивчати буржуазну філософію в усьому різноманітті її конкретних сучасних форм, бачити її пристосованість до нових умов життя, але при цьому не можна упускати з поля зору її головних стратегічних цілей, антиматеріалістичної та антидіалектичної спрямованості, відриву від науки та суспільної практики" (Копнін & Мшвенієрадзе, 1966: 42).

Список використаних джерел

1. Александров Г. Ф. Философствующие оруженосцы американской реакции: Стенограмма лекции, прочит. в мае 1947 г. в Лекц. зале Акад. обществ. наук при ЦК ВКП(б). М.: Правда, 1947. 39 с.
2. Арістова А. В. Копнін, Павло Васильович. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Копнін, Павло Васильович>.
3. Богомолов А. С. Англо-американская буржуазная философия эпохи империализма. М.: Мысль, 1964. 420 с.
4. Документы совещаний представителей коммунистических и рабочих партий, состоявшихся в Москве в ноябре 1957 года. М., 1957.
5. Копнін П. В. Гносеологические и логические основы науки. М.: Мысль, 1974. 566 с.
6. Мельвиль Ю. К. Американский прагматизм. М.: Издательство Московского университета, 1957. 121 с.
7. Breisach E. Introduction to modern existentialism. New York: Grove Press, Inc., 1962. 247 p.
8. Hook S. Dialectical materialism and scientific method. Manchester, 1955. 40 p.
9. Kurilla I. I., Zhuravleva V. I. Soviet Studies in the United States, Amerikanistika in Russia: Mutual Representations in Academic Projects. Lanham, Maryland: Lexington Books, 2016. 306 p.
10. Rudenko S., Yosypenko S. National Philosophy as a Subject of Comparative Research. *Sententiae*. 2018. Vol. 37, No 1. PP. 120–129. <https://doi.org/10.22240/sent37.01.120>

References

1. Alexandrov G. F. (1947). *Philosophizing squires of the American reaction: Transcript of a lecture delivered in May 1947 in the Lecture Hall of the Academy of Social Sciences under the Central Committee of the All-Union Communist Party of Bolsheviks*. М.: Pravda.

2. Aristova, A. V. (2021). Kopnin, Pavlo Vasilovich. *Great Ukrainian Encyclopedia*. URL: <https://vue.gov.ua/Kopnin, Pavlo Vasilovich>.
3. Bogomolov A. S. (1964). *Anglo-American bourgeois philosophy of the era of imperialism*. M.: Thought.
4. Documents of the meetings of representatives of the communist and workers' parties held in Moscow in November 1957. M., 1957.
5. Kopnin, P. V. (1974). *Gnoseological and logical foundations of science*. M.: Thought.
6. Melville, Yu. K. (1957). *American pragmatism*. Moscow: Moscow University Press.
7. Breisach, E. (1962). *Introduction to modern existentialism*. New York: Grove Press, Inc.
8. Hook, S. (1955). *Dialectical materialism and scientific method*. Manchester, UK.
9. Kurilla I. I., Zhuravleva V. I. (2016). *Soviet Studies in the United States, Amerikanistika in Russia: Mutual Representations in Academic Projects*. Lanham, Maryland: Lexington Books.
10. Rudenko, S., & Yosypenko, S. (2018). National Philosophy as a Subject of Comparative Research. *Sententiae*, 37(1), 120–129. <https://doi.org/10.22240/sent37.01.120>

Отримано: 25.05.2022
Ухвалено до друку: 27.06.2022
Опубліковано: 29.07.2022

Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Philosophy, 1(6), 5-9.
УДК 1(091)141
<https://doi.org/10.17721/2523-4064.2022/6-1/13>

Anton Varganov, PhD student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0618-4563>
e-mail: tonyvargano@gmail.com

INTERPRETATION OF THE IMAGE OF AMERICAN PHILOSOPHICAL SCHOOLS IN THE P. V. KOPNIN'S VIEWS

The article is devoted to the interpretations of the images of American schools that existed in Soviet philosophy, especially in the views of the founder of the Kyiv school of philosophy P. V. Kopnin. The relevance of the study is due to the views of the perception of American philosophical schools by the Soviet tradition since modern ideas about the history of American philosophy are largely based on these ideas. Through their own research and peculiarities of perception, the outstanding Soviet philosophers of the Kyiv school developed a paradigmatic vision of the historical and philosophical context of the existence of a particular school. Turning into weight certain features and aspects of individual historical and philosophical phenomena and carrying out a subjective interpretation, P. V. Kopnin formed his own understanding of their essence, developing further guidelines for future philosophical studies of his followers. The study of the results of these interpretations allows, on the one hand, to better understand the vision of the Soviet philosophy of the history of American philosophy, on the other hand, through the prism of this understanding, with the possibility of overcoming it, to explore American philosophical schools from a different angle and to carry out their own interpretation of these images.

Keywords: P. V. Kopnin, history of philosophy, Soviet philosophy, American philosophical schools.